

บทที่ ๑

ความหมายและขอบเขตของวิชาสังคมศึกษา

ความหมายของวิชาสังคมศึกษา

ในสาขาวิชาสังคม มีคำศัพท์ที่ใช้กันอยู่เสมอ ๔ คำ คือ สังคมศาสตร์ (Social Sciences) สังคมวิทยา (Sociology) สังคมศึกษา (Social Studies) และ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ (Social welfare) ลองมาพิจารณาความหมายของคำทั้ง ๔ ว่ามี ลักษณะคล้ายคลึงหรือแตกต่างกัน หรือสัมพันธ์กันอย่างไร

สังคมศาสตร์ (Social Sciences) Carter V. Good ให้ความหมายว่า

"the brance of knowledge that deals with human society or its characteristic elements, as family, state, or race, and with the relations and institutions involved in man's existence and well-being as a member of an organized community,"^๑

สังคมศาสตร์คือสาขาของความรู้ที่ว่าด้วยสังคมมนุษย์ หรือองค์ประกอบของสังคม เช่น ครอบครัว รัฐ เชื้อชาติ กับว่าด้วยความสัมพันธ์และสถาบันอันเกี่ยวเนื่องกับการดำรงอยู่และสวัสดิภาพของมนุษย์ในฐานะที่เป็นสมาชิกแห่งประชาคม

จากสารานุกรมวิชาสังคมศาสตร์ (The Encyclopedia of the Social Sciences) ได้จัดหมวดหมู่วิชาสังคมศาสตร์ไว้ ๓ พวก คือ

๑. Purely Social Sciences สังคมศาสตร์แท้ ได้แก่ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ธรรมศาสตร์ มานุษยวิทยา พันธุวิทยา สังคมวิทยา

๒. Semi-Social Sciences กึ่งสังคมศาสตร์ ได้แก่ จริยศาสตร์ การศึกษา ปรัชญา และจิตวิทยาสังคม

๓. Natural Sciences or Humanities with Significant Social Implications วิทยาศาสตร์ธรรมชาติหรือมานุษยศาสตร์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคม เช่น ชีววิทยา

---

^๑ Carter V. Good, Dictionary of Education (New York: McGraw-Hill Book Company, Inc. 1973), p. 518.

ภูมิศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ศิลป

จะเห็นได้ว่าสังคมศาสตร์เป็นวิชาที่กว้างขวางมาก เพราะเป็นวิชาที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ในหลายรูปแบบ จึงประกอบด้วยสาขาวิชาต่าง ๆ ได้แก่ มานุษยวิทยา (Anthropology) สังคมวิทยา (Sociology) รัฐศาสตร์ (Political Sciences) เศรษฐศาสตร์ (Economics) ภูมิศาสตร์ (Geography) ประวัติศาสตร์ (History) จิตวิทยา (Psychology) ปรัชญา (Philosophy) จริยศาสตร์ (Ethics)

สังคมวิทยา (Sociology) เป็นวิชาที่ศึกษาถึงพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มภายใต้เงื่อนไขและสถานการณ์เฉพาะ กล่าวถึงสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันอาชีพ (การอุตสาหกรรม) สถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มถาวรหรือค่อนข้างถาวร และกล่าวถึงกลุ่มชนที่รวมกันด้วยความสมัครใจ เป็นพรรค สมาคม ชุมชน กล่าวถึงวรรณะ ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม สังคมวิทยาอาจแบ่งสาขาย่อยออกเป็น จิตวิทยาสังคม (Social Psychology) มานุษยนิเวศวิทยา (Human Ecology) ประชากรศาสตร์ (Demography)

ผู้รู้บางท่านให้ความเห็นว่ามานุษยวิทยา (Anthropology) กับสังคมวิทยา (Sociology) มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากจนถือว่าเป็นเสมือนศาสตร์แฝด แต่ต่างกันตรงแนวเฉพาะที่ศึกษา มานุษยวิทยาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับการปรับตัว เข้ากับสิ่งแวดล้อม สนใจสังคมที่ยังไม่มีภาษาเขียน (nonliterate) สังคมที่มีโครงการทางสังคมอย่างง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อน เช่น สังคมชนบท สังคมชาวป่า ชาวเขา สนใจข้อมูลที่ได้จากการสังเกต หรือการใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มที่ศึกษา แต่สังคมวิทยาศึกษาเกี่ยวกับสังคมที่รู้หนังสือ (literate societies) หรือสังคมที่มีลักษณะซับซ้อน (Complex societies) เช่น สังคมอุตสาหกรรม ใช้วิธีการศึกษาแบบลุ่มตัวอย่างมากกว่าการศึกษาเป็นรายกรณี สนใจข้อมูลทางสถิติ

สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ (Social welfare) เป็นการศึกษาที่เน้นการประยุกต์วิชาการต่าง ๆ เช่น นำความรู้ หรือข้อมูลที่ได้จากสังคมศาสตร์มาวางมาตรการและดำเนินการแก้ไข ปัญหาในสังคม เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาคนชรา จะเห็นได้ว่าสังคมศาสตร์เน้นหนักไปในการศึกษาเชิงทฤษฎี หรือการได้มาซึ่งข้อมูลต่าง ๆ แต่สังคมสงเคราะห์ศาสตร์สนใจกับเรื่องการศึกษาปฏิบัติหรือการประยุกต์วิชาการให้เป็นประโยชน์

สังคมศึกษา (Social Studies) ในระยะแรกนักการศึกษาได้ให้ความหมายว่า

"...the social studies as social science education, as history and the social sciences, as history, geography and the social sciences, or as citizenship education".

สังคมศึกษาเป็นการศึกษาเกี่ยวกับสังคมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และหน้าที่-
พลเมือง

Good ให้ความหมายของ Social Studies ว่า

"those portions of the subject matter of the social science, particularly history, economics, political science, sociology, and geography, which are regarded as suitable for study in elementary and secondary schools and are developed into courses of study, whether integrated or not, and predominantly social; ^๒

สังคมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาวิชาสังคมศาสตร์ เฉพาะประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา และภูมิศาสตร์ ที่เห็นว่าเหมาะสมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และได้ทำเป็นหลักสูตรวิชา ทั้งแบบบูรณาการและรายวิชา

Edgar Bruce Wesley ซึ่งเป็นเจ้าตำรับวิชาสังคมศึกษาที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคนหนึ่งของสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายของคำว่าสังคมศึกษาในลักษณะที่กว้างขวาง และตรงกับลักษณะของวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบันมาก โดยให้คำจำกัดความว่า

"Those portions or aspects of the social Sciences that have been elected and adapted for use in the school"

---

^๑ John U. Michaelis, Social Studies for Children in a Democracy (Englewood Cliffs: Prentice-Hall, Inc., 1972), p. 2.

^๒ Good, op.cit., p. 541.

สังคมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาวิชาสังคมศาสตร์ที่เลือกเพิ่มและปรับปรุงให้เหมาะสมที่จะใช้สอนในโรงเรียน

เมื่อพิจารณาดูจะเห็นว่าลักษณะของวิชาสังคมศาสตร์ เป็นการศึกษาหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคม และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยอาศัยระเบียบวิธีการในแต่ละลักษณะสาขาวิชา เช่น การคิดค้น การแก้ปัญหา การวิจัย การสำรวจ เพื่อแสวงหาข้อมูลและข้อเท็จจริง นอกเหนือไปจากเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่มีผู้ค้นพบแล้ว ซึ่งสอนกันในระดับอุดมศึกษา ส่วนวิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่นำเอาเนื้อหาวิชา หรือข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ได้แสวงหามาแล้วจากวิชาสังคมศาสตร์หลายสาขาวิชามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดี เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

เนื่องจากชื่อวิชาสังคมศึกษาเป็นที่รู้จักกันกว้างขวาง บางคนเข้าใจความหมายของวิชาคลาดเคลื่อนไป เข้าใจว่าวิชาสังคมศึกษาเป็นการฝึกคนให้เข้าสังคมได้ เข้าหมู่พวกได้ บางคนเข้าใจว่าวิชาสังคมศึกษาฝึกให้คนรับใช้สังคมหรือเข้าใจว่าวิชาสังคมศึกษาต้องรับผิดชอบที่จะอบรมเด็กในด้านการปรับตัวให้เข้ากับสังคม เมื่อเกิดมีปัญหขึ้นในสังคม ก็จะกล่าวว่าเป็นความบกพร่องของวิชาสังคมศึกษา ซึ่งเป็นการเข้าใจที่ไม่ถูกต้องนัก วิชาสังคมศึกษาฝ่ายเดียวย่อมไม่สามารถรับผิดชอบต่อพฤติกรรมทุกด้านของเด็กในสังคมได้โดยตลอด เพราะการสอนสังคมศึกษามีได้มุ่งฝึกแต่พฤติกรรมทางด้านสังคมแต่เพียงอย่างเดียว การสอนสังคมศึกษาจะต้องให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดรวบยอด และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในวิชาสังคมศึกษาควบคู่กันไปด้วย ในการฝึกฝนอบรมพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนไม่ควร เป็นภารกิจหรือหน้าที่โดยตรงของวิชาใดวิชาหนึ่ง ควรที่ทุก ๆ สาขาวิชาที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาจะได้สอดแทรกและฝึกฝนไปพร้อม ๆ กับการให้ความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา และควรจะทำในทุกโอกาสทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน และด้วยความร่วมมือจากทั้งฝ่ายครู-อาจารย์และผู้ปกครองอย่างพร้อมเพรียงแล้ว เชื่อแน่ว่าพฤติกรรมของเด็กในสังคมคงจะมีลักษณะ เป็นไปตามที่สังคมส่วนใหญ่พึงประสงค์

นอกจากคำศัพท์ทั้ง ๔ คำแล้ว ยังมีคำศัพท์อีกคำหนึ่งที่ชื่อคล้ายคลึงกัน คือ คำว่า Social Education คำนี้หมายถึงการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เด็กสามารถเข้ามามีบทบาทในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาทุกวิชาทุกคาบเวลา ถือว่าเป็นการส่งเสริมเด็กให้สามารถมีบทบาทใน

สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งสิ้น ขอบเขตของ Social Education กว้างขวางกว่า Social Studies หรือ Social Studies เป็นส่วนหนึ่งของ Social Education นั้นเอง

ขอบเขตของวิชาสังคมศึกษา

ได้กล่าวแล้วว่าวิชาสังคมศึกษาเป็นการนำเนื้อหาจากสาขาวิชาต่าง ๆ ในวิชาสังคม-ศาสตร์ มาปรับให้เหมาะสมเพื่อใช้สอนนักเรียนในระดับประถมและมัธยมศึกษา ลักษณะของวิชาสังคมศึกษาจึงเป็นการรวมหลายสาขาวิชา ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ดังนั้น วิชาสังคมศึกษาจึงเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary approach) สาขาวิชาต่าง ๆ ที่นำมารวมเข้าในวิชาสังคมศึกษา ได้แก่

มานุษยวิทยา (Anthropology)

สังคมวิทยา (Sociology)

ศิลปะ (Arts)

ปรัชญา (Philosophy)

จริยศาสตร์ (Ethics)

รัฐศาสตร์ (Political Sciences)

เศรษฐศาสตร์ (Economics)

ภูมิศาสตร์ (Geography)

ประวัติศาสตร์ (History)

หน้าที่พลเมือง (Civics)

ธรรมศาสตร์ (Jurisprudence)

ประชากรศึกษา (Population Education)

จิตวิทยา (Psychology)

นิเวศวิทยา (Ecology)

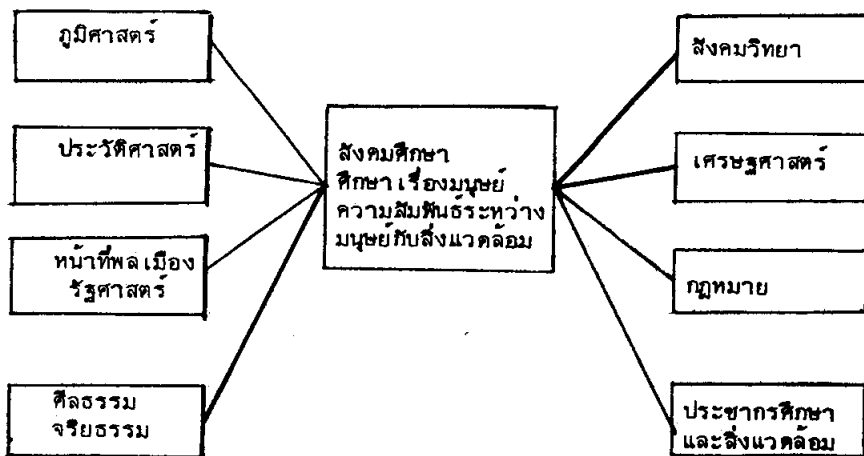
ขอบเขตของวิชาสังคมศึกษาที่จัดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา
ตอนต้นพุทธศักราช ๒๕๒๑ กำหนดให้กลุ่มวิชาสังคมศึกษาประกอบด้วยวิชาต่อไปนี้

๑. ภูมิศาสตร์

- ๒. ประวัติศาสตร์
- ๓. หน้าที่พลเมือง
- ๔. ศิลปกรรม
- ๕. สังคมวิทยา
- ๖. ประชากรศึกษาและสิ่งแวดล้อม
- ๗. เศรษฐศาสตร์

สำหรับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ทุทธศักราช ๒๕๒๔ กำหนดให้กลุ่มวิชาสังคมศึกษา ประกอบด้วยวิชาต่อไปนี้

- ๑. ภูมิศาสตร์
- ๒. ประวัติศาสตร์
- ๓. รัฐศาสตร์
- ๔. จริยธรรม
- ๕. สังคมวิทยา
- ๖. เศรษฐศาสตร์
- ๗. กฎหมาย
- ๘. ประชากรศึกษาและสิ่งแวดล้อม

ภูมิศาสตร์ (Geography) เป็นวิชาที่ศึกษาลักษณะของสถานที่เฉพาะแห่งบนพื้นผิวโลก ศึกษาการจลนศาสตร์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้อาณาบริเวณของพื้นที่แต่ละแห่งแตกต่างกัน

ประวัติศาสตร์ (History) เป็นวิชาที่ศึกษาที่ศึกษาความเป็นมาของเหตุการณ์ในอดีต การเปลี่ยนแปลงของชีวิต สังคม แสดงให้เห็นความเจริญ ความเสื่อมของมนุษย์และชุมชนในแต่ละยุคแต่ละสมัยที่ผ่านมา นอกจากจะศึกษาเรื่องราวความเป็นมาในอดีตแล้ว ยังพยายามวิเคราะห์และแปลความหมายของเหตุการณ์ สร้างกฎและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ โดยอาศัยหลักวิชาสังคมศาสตร์อื่น ๆ เข้าช่วย

หน้าที่พลเมือง (Civics) เป็นวิชาที่ศึกษาถึงบทบาท และหน้าที่ของบุคคลที่ควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อประโยชน์สุขที่ทุก ๆ บุคคลมีอยู่ร่วมกันในฐานะเป็นพลเมืองของประเทศ

รัฐศาสตร์ (Political Sciences) เป็นวิชาที่ศึกษาถึงการวิเคราะห์อำนาจในสังคม การจัดและการปกครองรัฐ

ศีลธรรม (Morality) เป็นวิชาที่ศึกษาถึงสิ่งที่ยอมรับกันว่าดีควรกระทำ และสิ่งที่ไม่ยอมรับไม่ควรกระทำส่วนใหญ่มีรากอ้างอิงหลักคำสอนทางศาสนา เพื่อให้บุคคลที่ศึกษาได้ เปลี่ยนพฤติกรรมหรือสร้างพฤติกรรมบางอย่างที่ควรกระทำให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล

จริยธรรม (Ethics) เป็นการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ และการพิจารณาพฤติกรรมนั้น ๆ ในแง่ความผิด-ถูก ชั่ว - ดี อย่างมีเหตุผล เพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติมากกว่าจะเป็นการชักชวนให้ประพฤติปฏิบัติตาม

เศรษฐศาสตร์ (Economics) เป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับการแจกจ่ายทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อตอบสนองความต้องการที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดระบบของเศรษฐกิจจะกล่าวถึงการลงทุน การผลิต การบริโภค รายได้ การออม การจ้าง ฯลฯ

กฎหมาย (Jurisprudence) เป็นการศึกษาถึงข้อบังคับของรัฐหรือของประเทศ ที่ใช้ควบคุมความประพฤติทั้งหลายของบุคคล เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกัน และกล่าวถึงความ

ความผิดหรือบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม

ประชากรศึกษา (Population Education) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับภาวะประชากร และผลจากการเปลี่ยนแปลงภาวะประชากรที่มีต่อบุคคล สังคม ประเทศ และโลก ทั้งนี้เพื่อช่วยให้แต่ละบุคคลสามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เกี่ยวกับขนาดของครอบครัว และปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประชากรได้

สิ่งแวดล้อม (Environments) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาวะของสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวเราทั้งส่วนที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และส่วนที่มนุษย์เสริมสร้างขึ้นมา เพื่อหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขการทำลายความสมดุลย์ทางธรรมชาติ

สังคมวิทยา (Sociology) เป็นวิชาที่ศึกษาพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มภายใต้เงื่อนไขและสถานการณ์เฉพาะ กล่าวถึงสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สมาคม และอื่น ๆ ทั้งที่เป็นกลุ่มถาวรหรือกลุ่มชนที่รวมกันด้วยความสมัครใจ กับกล่าวถึงความสัมพันธ์ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ด้วย

ความสัมพันธ์ของวิชาสังคมศึกษากับจุดหมายของการศึกษา (Contributions of The Social Studies To The Goals of Education)

จุดประสงค์ของแต่ละวิชาในหลักสูตรจะต้องสัมพันธ์กับจุดหมาย เบื้องต้นของการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องนำทางไปสู่จุดหมาย บางประเทศเช่นสหรัฐอเมริกาได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาไว้ เช่น ให้พัฒนาความมีจิตใจ เป็นมนุษย์ เป็นคนมีเหตุผล มีความสามารถในการคิด ตามจุดหมายนี้ไม่เพียงแต่เป็นความมุ่งหมายเพื่อการศึกษาเล่าเรียนเท่านั้น แต่ความสำคัญอยู่ที่ผลสัมฤทธิ์ในด้านอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น ทั้งโรงเรียนและแต่ละวิชาในหลักสูตร จะต้องดำเนินการให้บรรลุจุดหมายที่ต้องถ่วงร่วมนกัน การพัฒนาความสามารถในการคิดนำไปสู่การสืบเสาะแสวงหาความรู้อย่างมีเหตุผล ขบวนการคิดจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ขอบถามปัญหาศึกษาค้นคว้า ข้อมูลและความหมายของสิ่งต่าง ๆ

ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ได้กำหนดจุดประสงค์ของการสอนสังคม-

ศึกษาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเบื้องต้นทางการศึกษา ๖ ประการ คือ^๑

๑. ความสามารถในการคิด (Thinking Ability) การสอนสังคมศึกษาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด ทำได้ด้วยการฝึกวิธีการแก้ปัญหา (problem solving) คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (critical thinking) คิดสร้างสรรค์ (creative thinking) และขบวนการสืบสวนสอบสวน การสอนแบบหน่วยจะเป็นการให้โอกาสผู้เรียนรู้จักสังเกต แยกประเภท ศึกษาสรุปหลักการ และแยกแยะข้อมูลเป็นขบวนการศึกษาให้เกิดความรู้เบื้องต้น ส่วนการคิดเป็นถือเป็นการศึกษาในระดับสูง ผู้เรียนสามารถทดสอบสมมติฐาน แสดงความคิดเห็นในลักษณะการสร้างสรรควางแผนโครงการเพื่อจัดกิจกรรม เกิดความเข้าใจในความคิดรวบยอด (concepts) และสรุปหลักการ (generalization) ได้

๒. มีสังจการแห่งตนหรือความเจริญแห่งตน (Self-Realization) สังคมศึกษาสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเจริญแห่งตนได้ ด้วยการให้แต่ละคนได้ทำงานตามความสามารถของตน ผู้สอนควรเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล จะทำให้สามารถจัดงานให้แต่ละคนได้อย่างเหมาะสม การให้ไปศึกษาค้นคว้าทั้งเป็นรายบุคคลหรืองานกลุ่ม ต้องบอกเรื่อง ปัญหา ประเด็น ให้เหมาะสม การอ่าน การฟัง ก็ต้องระบุให้ชัดเจน การฝึกทักษะด้านต่าง ๆ จะช่วยให้เกิดการพัฒนาดตนเองหรือเกิดความก้าวหน้าจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่ง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ความรับผิดชอบ และความอยากรู้อยากเห็นจะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เมื่อเด็กเป็นที่ยอมรับของบุคคลในบ้านหรือบริเวณอื่น - กิจกรรมที่เสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์กับครอบครัวและชุมชน จะช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพของเด็กให้สามารถดำรงชีวิตและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

๓. มีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relationship) หลักสำคัญที่จะส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ ก็คือต้องเข้าใจและเห็นความสำคัญในหลักการของมนุษยสัมพันธ์ เช่น ให้ความไว้วางใจ เชื่อถือซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันในการทำงาน นับถือในความคิด ความเชื่อ ซึ่งแตกต่างกันตามวัฒนธรรม เข้าใจความต้องการปัญหาและความต้องการของผู้อื่น การติดต่อเกี่ยวข้องกับบุคคลต้องมีใจกว้าง คำนึงถึงความแตกต่างในวิถีชีวิตของแต่ละบุคคล เห็นคุณค่าและความสำคัญในการมีส่วนร่วมในบ้าน โรงเรียน วัด และสถาบันอื่น ๆ ที่จะเข้าไปร่วมกิจกรรมด้วย

^๑ Michaelis, op.cit. p. 4 - 7.

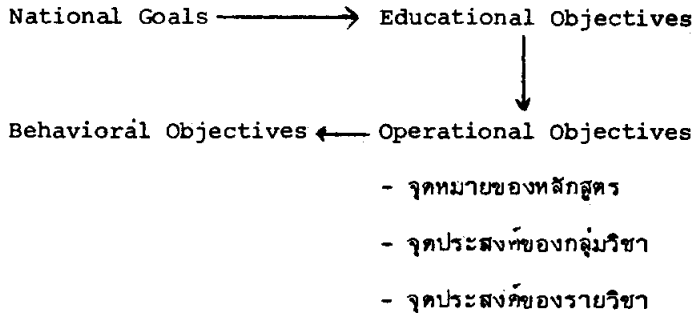
๔. มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Efficiency) วิชาสังคมศึกษาจะ บรรลุจุดหมายได้ด้วยการให้ศึกษาข้อมูล ให้ประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะและมีทัศนคติต่อการใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้รู้จักความเพียงพอ คิดเพิ่มทุนผลิตผล เข้าใจจำนวนที่มีอยู่ (Supply) และความต้องการในการใช้ (demand) รู้จักการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์ การใช้แรงงาน การใช้เงินทุนในการผลิตสินค้าและบริการ และแนววิธีการใช้ทรัพยากรอย่างฉลาดที่มีความรับผิดชอบที่จะทำงานให้บรรลุความสำเร็จ เข้าใจในการแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจ เมื่ออยู่ในสังคมเสรี- ประชาธิปไตย เลือกงานเป็นรู้จากการจับจ่ายใช้สอยได้เหมาะสมตามสภาพความเป็นอยู่ในสังคม และรู้จักทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

๕. มีความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดี (Civic Responsibility) การส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบจะต้อง เริ่มฝึกฝนมาตั้งแต่การให้รับผิดชอบงานในบ้าน รับผิดชอบงานของทางโรงเรียน จนถึงงานของชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เป็นเบื้องต้น ที่จะทำให้เกิดคุณค่า ในการเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เคารพในอำนาจกฎข้อบังคับของรัฐบาล สิทธิของกลุ่มชน มีความร่วมมือต่อกัน ยึดมั่นในเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ควรให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนและชุมชน เช่น กิจกรรมที่แสดงอุดมการณ์ของความภักดีต่อชาติ ค่านิยม เพื่อจะได้เข้าใจชีวิตที่จะต้องพัฒนาไปตามการเติบโตของชุมชน จังหวัด และประเทศ การเข้ามามีบทบาทร่วมในสังคม เป็นการปฏิบัติตนด้วยความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดีทั้งสิ้น

๖. รู้วิธีการศึกษาเล่าเรียน (Learning How to Learn) การคิดเป็นแสดงถึง ลักษณะของความสามารรถในการเรียนด้วยตนเอง การรู้จักแสวงหาทางออกใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา รู้จักขวนการแสวงหาความรู้อย่างอิสระ อันจะก่อให้เกิดความเจริญแห่งตน มีมนุษยสัมพันธ์ มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ และมีความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดี ความสามารถดังกล่าว เกิดจากการฝึกฝนทั้งด้วยตนเองและด้วยความช่วยเหลือของผู้อื่น การศึกษาเล่าเรียนเป็นสิ่งจำเป็นและจะต้องดำเนินไปตลอดชีวิต วิธีการที่นำมาใช้ในการศึกษามีหลายวิธี เช่น ขบวนการสืบสวนสอบสวน (processes of inquiry) ทักษะในการศึกษาโดยอิสระ (independent study) เทคนิคในการใช้สื่อการเรียนการสอนและการรู้จักประเมินผลด้วยตนเอง เป็นการช่วยให้สามารถพัฒนาตนเองได้ต่อไป

จุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา (Objectives of The Social Studies)

การกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอนวิชาใดก็ตาม ย่อมต้องอาศัยจุดหมายของชาติ (National Goal) เป็นหลัก ว่าชาติต้องการให้พลเมืองมีลักษณะเป็นอย่างไร แล้วนำมากำหนดเป็นความมุ่งหมายของการศึกษา (Educational Objectives) ซึ่งจะกล่าวถึงลักษณะและพฤติกรรมทุกด้านที่มุ่งหวังจะสร้างให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากความมุ่งหมายของการศึกษานี้ จึงนำมาแปลงให้เป็นจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติการ (Operational Objectives) เพื่อจะใช้กำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives) ต่อไป

ความมุ่งหมายเป็นเป้าหมายที่มุ่งหวังจะให้บรรลุถึง เป็นผลสุดท้ายที่ต้องการ แต่การจะเดินไปสู่เป้าหมายได้หรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับวิธีการ คือ การจัดเนื้อหาและวิธีการเรียนการสอน ดังนั้น การกำหนดจุดประสงค์ของรายวิชา ก็เพื่อเป็นการแนวทางสำหรับการเลือกเนื้อหาและเลือกวิธีการสอน เนื้อหาจึงเป็นเพียงทาง (Means) ที่นำไปสู่เป้าหมายปลายทาง (End) หรือเนื้อหาเป็นเพียงเครื่องมือ (tools) ที่จะรับใช้จุดมุ่งหมายของการศึกษานั้นเอง

การกำหนดจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาโดยทั่ว ๆ ไป จะคำนึงถึงจุดมุ่งหมายสำคัญ ๔ ประการ* ได้แก่

---

* Ralph C. Preston, Teaching Social Studies in the Elementary (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1958) P. 19 - 29.

๑. ให้ความรู้ความเข้าใจ (Knowledge and Understanding of Society) หมายถึงความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา หรือข้อเท็จจริงในวิชาสังคมศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่กล่าวถึงเรื่องของสังคมและธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม แสดงออกมาเป็นความสามารถในการจดจำ ระลึกได้ ความรู้ดังกล่าวเป็นข้อมูลนำไปสู่การเข้าใจ เกิดเป็นความคิดรวบยอด (Concepts) และสรุปเป็นหลักการ (Generalization) ได้ เช่น สรุปหลักการได้ว่า

๑. สภาพความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรม
๒. มนุษย์ในปัจจุบันสามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมทางกายภาพได้มากขึ้นกว่าเดิม จึงไม่ตกอยู่ในอิทธิพลของธรรมชาติ
๓. การที่มนุษย์จัดตั้งรัฐบาลขึ้น เพื่อประโยชน์ในการประสานงานของสังคม เป็นการช่วยคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่บุคคลและกลุ่มชน
๔. การประดิษฐ์และการค้นคิดสิ่งใหม่ ๆ สามารถช่วยให้ผลิตสินค้าได้จำนวนมาก ทำให้มนุษย์มีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น
๕. การสงวนทรัพยากรธรรมชาติ เป็นวิธีป้องกันการสูญสิ้นของสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์โดยส่วนรวม

๒. ให้มีเจตคติและพฤติกรรมในการเป็นพลเมืองดี (Attitudes and Behavior that take for Good Citizenship) เจตคติเป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ความชอบ ความไม่ชอบ ความพอใจ ความไม่พอใจ ความรู้สึกจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีประทะสัมพันธ์ (interaction) กับสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ทางด้านสติปัญญาอาจช่วยเปลี่ยนเจตคติได้ทางหนึ่ง ส่วนคำว่า "พลเมืองดี" ในแต่ละระบอบการปกครองย่อมมีความหมายแตกต่างกันออกไป เช่น ในระบอบเผด็จการ พลเมืองดีหมายถึงบุคคลที่เชื่อฟังคำสั่งของฝ่ายปกครองและปฏิบัติตามโดยไม่ได้แย้ง แต่ในระบอบประชาธิปไตยพลเมืองดีหมายถึงผู้มีเหตุผล มีวิจรรย์ญาณ เคารพในสิทธิ และเสรีภาพส่วนบุคคลยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ร่วมมือกันแก้ปัญหาต่าง ๆ การตัดสินใจหรือทำสิ่งใดต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมยิ่งกว่าตนเอง ลักษณะดังกล่าวควรแก่การปลูกฝัง

ให้เกิดแก่เด็ก จนเกิดความรู้สึกพึงพอใจที่จะประพฤติปฏิบัติ การพัฒนาเจตคติและพฤติกรรมที่ จะทำให้เป็นพลเมืองดีได้นั้น ไม่สามารถทำได้ด้วยการให้ความรู้ความเข้าใจหรือท่องจำได้ เท่านั้น แต่ต้องใช้วิธีการอย่างอื่นด้วย เช่น

๑. ครูต้อง เป็นตัวอย่างที่ดีในด้านความประพฤติและเจตคติ ที่ต้องการปลูกฝัง ให้เกิดขึ้นกับเด็ก ถ้าผู้สอนไม่เห็นด้วยและไม่ประพฤติปฏิบัติตามสิ่งที่ตนสอน การสร้างเจตคติ และพฤติกรรมดังกล่าวให้แก่เด็กย่อมไม่ประสบผลสำเร็จ

๒. ผู้เรียนต้องมีโอกาสปฏิบัติ เช่น ให้ร่วมกันรับผิดชอบงานในโรงเรียนทั้งใน ชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในชุมชน ทั้งนี้ เพราะการพัฒนาเจตคติและ พฤติกรรม จะไม่เกิดขึ้นจากการบอกเล่าหรืออภิปราย แต่การได้ลงมือปฏิบัติจริง จะทำให้เจตคติ และพฤติกรรมได้มีโอกาสก่อเป็นรูปเป็นร่างขึ้นได้กิจกรรมต่าง ๆ เปรียบเสมือนล้อ พลังงานไฟฟ้า จะ เดินไปไม่ได้ถ้าขาดล้อเจตคติและพฤติกรรมก็จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าขาดกิจกรรม

๓. บุคลิกภาพของครูเป็นสิ่งสำคัญ ความรักและความเป็นกันเองกับเด็กมีส่วน จูงใจให้เด็กยอมรับในสิ่งที่ครูปลูกฝัง

๓. ให้มีทักษะในการนำวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาสังคม (Skill in Applying Scientific Thinking in Social Problems) มนุษย์ต้องประสบปัญหาอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่ปัญหาทางเศรษฐกิจ(การกินอยู่) ปัญหาทางสังคม สภาพแวดล้อม ปัญหาทางศาสนา ปัญหาการเมือง เป็นต้น การเรียนรู้เนื้อหาหรือข้อเท็จจริงไม่ช่วยให้เด็กแก้ปัญหาทางสังคม ที่ตนเผชิญอยู่ได้ถ้าขาดทักษะ ปัญหาที่เด็กประสบในชีวิตประจำวัน เช่น เหตุใดบุคคลจึงต้องปฏิบัติ ตามกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับของบ้านเมือง? เก็บภาษีอากรเอาไปทำอะไร? เหตุใดจึงต้องมีทหาร และตำรวจ? ทำไมผู้คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงมีการอพยพมากกว่าภาคอื่น? เมื่อโตขึ้น เป็นผู้ใหญ่จะต้องประสบปัญหาในชีวิตมากขึ้น เช่น ควรจะปรับปรุงชุมชนที่ตนอยู่ให้เจริญขึ้นในด้านใด? นโยบายของบ้านเมืองเกี่ยวกับการต่างประเทศควร เป็นไปในรูปใด? ควรจะเลิกใคร เป็นผู้แทน- ราษฎร ฯลฯ การฝึกให้เด็กมีทักษะในการแก้ปัญหา จะช่วยให้เด็กสามารถกล้าเผชิญกับปัญหา ไม่หนีปัญหา สามารถอยู่ในโลกปัจจุบันและอนาคตได้ด้วยความมั่นใจ การรู้จักคิดแก้ปัญหาอย่างมี ขั้นตอนจะช่วยให้เป็นคนมีเหตุผล ไม่ตื่นข่าวลือ ไม่เชื่ออะไรง่าย ไม่หลงคำโฆษณาชวนเชื่อ

รู้จักพิจารณา พิสูจน์ความถูกต้องของคำกล่าวโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ไม่ด่วนลงความเห็นโดยไม่ไตร่ตรองให้รอบคอบ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาสังคมมีขั้นตอนดังนี้

๑. การตั้งปัญหาและตีความปัญหาให้เข้าใจ (Clarifying and defining questions and problems)
๒. ศึกษารายละเอียดและนำมาตั้งสมมติฐาน (Recalling information and hypothesizing)
๓. รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ แล้วนำมาตีความ ประเมินค่า และแยกประเภทข้อมูลต่าง ๆ (Finding, interpreting, appraising, and classifying information)
๔. ตรวจสอบข้อมูลที่จำเป็น (Further processing of information as needed)
๕. ประเมินค่าและสรุปผล (Evaluating procedures and outcomes)
๔. ให้มีทักษะในการใช้เครื่องมือเพื่อศึกษาวิชาสังคมศึกษา (Skill in Handling the Tools of Social Studies) ทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่
  ๑. ทักษะในการอ่าน จะต้องเข้าใจ รู้จักการแปลความหมายจากข้อความในหนังสือ แผนที่ แผนภูมิ กราฟ ตาราง และค้นหนังสือเป็น รู้ว่าการจะหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงชนิดใด จะค้นคว้าได้จากหนังสือชนิดใด
  ๒. ทักษะในการดำเนินการกับข้อมูล รู้จักวิธีเก็บและรวบรวมข้อมูล แปลผลจากข้อมูล รู้จักแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากอุปมา แยกเรื่องจริงออกจากราย สามารถตรวจสอบข้อถูกต้องของข้อมูลที่หามาได้ และรู้จักนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระเบียบ
  ๓. ทักษะในการสร้างสรรค์ เช่น การทำรายงาน การทำแผนที่คร่าว ๆ การทำมาตราส่วนเพื่อการสำรวจ การสัมภาษณ์ผู้นำในท้องถิ่น การสังเกตตามความรู้ความสามารถของเด็ก เป็นต้น

สรุปได้ว่าการสอนวิชาสังคมศึกษามีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ

เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคม มีเจตคติและพฤติกรรมที่เหมาะสมในฐานะ เป็นพลเมืองของประเทศมีทักษะในการแก้ปัญหาและศึกษาค้นคว้าหาข้อเท็จจริง โดยอาศัยเนื้อหาทางสังคมศาสตร์เป็นสื่อหรือตัวกลาง จุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาในแต่ละประเทศอาจแตกต่างกันตามความต้องการของประเทศ ตามความมุ่งหมายของการศึกษาหรือตามความคิดเห็นของผู้บริหารประเทศและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตาม จุดมุ่งหมายดังกล่าวก็คือ พฤติกรรมที่มุ่งหวังจะให้เกิดขึ้นแก่เด็กในอนาคตนั่นเอง

จุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๒๐

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช ๒๕๒๐ ได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาดังนี้

๑. ให้มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและของผู้อื่น มีระเบียบวินัย มีความเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ศาสนาและหลักธรรม

๒. ให้มีความเข้าใจและกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตามวิถีทางประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๓. ให้มีความรับผิดชอบต่อชาติ ต่อท้องถิ่น ต่อครอบครัว และต่อตนเอง

๔. ให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน และการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ มีความรักชาติ ตระหนักในความมั่นคงปลอดภัยของชาติ และการมีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ

๕. ให้มีความยึดมั่นและผูกความเสมอภาค ความสุจริต และความยุติธรรม

๖. ให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพและอนามัยสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

๗. ให้มีความขยันหมั่นเพียร มีความสามารถในการประกอบอาชีพ และการจับจ่ายใช้สอยอย่างประหยัด ตลอดจนการร่วมมือกันประกอบกิจการ และธุรกิจต่าง ๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย

๘. ให้มีความสามารถในการคิดต่อทำความเข้าใจและร่วมมือซึ่งกันและกัน รู้จักการแสวงหาความจริง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหา และข้อขัดแย้งด้วยสติ ปัญญา และ

โดยสันติวิธี

๙. ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม

ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรของประเทศ

เมื่อพิจารณาจุดมุ่งหมายของการศึกษาจะเห็นว่า ความมุ่งหมายในข้อ ๑ และ ๓ เน้นพฤติกรรมในการ เป็นพลเมืองดี ข้อ ๓ และ ๔ เน้นทางเจตนคติ ข้อ ๒ และ ๔ มีลักษณะ เป็นการให้ความรู้และเจตนคติ ข้อ ๓ และ ๖ เน้นเจตนคติและการปฏิบัติตน ส่วนข้อ ๔ มุ่ง พฤติกรรมในการ เป็นพลเมืองดี มีทักษะในการศึกษาค้นคว้าและวิธีการแก้ปัญหาสังคม ล้วนสอดคล้อง กับจุดมุ่งหมายสำคัญ ๔ ประการดังกล่าวแล้วข้างต้น

จากความมุ่งหมายของการศึกษา นำมาแปลงให้เป็นจุดหมายของหลักสูตรและจุดประสงค์ ของกลุ่มวิชา ในที่นี้จะกล่าว เฉพาะจุดประสงค์ของกลุ่มวิชาสังคมศึกษา เท่านั้น

จุดประสงค์ของกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑

๑. เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข

๒. เพื่อให้มีความรักชาติ มีความสามัคคีในชาติ มีความเสียสละ เพื่อส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ในผลงานอันดีเด่นของคนไทย รู้จักดำรงรักษาไว้ซึ่ง เอกราชและรู้จักรักษาแบบอย่าง วัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ที่ดั่งามของชาติ

๓. เพื่อเสริมสร้างให้มีความรู้และความเข้าใจพื้นฐานในการพัฒนาสร้างสรรค์ และ แก้ปัญหาในด้านสังคม เศรษฐกิจ และ เทคโนโลยี โดยอาศัยคุณธรรมและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เป็นปัจจัยสำคัญ

๔. เพื่อเสริมสร้างให้มีคุณภาพในการดำรงชีวิต มีคุณธรรมประจำใจ และมีคุณสมบัติ ต่าง ๆ อันพึงประสงค์ของสังคมไทย

๕. เพื่อเสริมสร้างบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบและความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิก ในครอบครัว ในชุมชน ในประเทศและในประชาคมของโลก

๖. เพื่อให้เกิดความรัก ความผูกพันกับท้องถิ่นของตน ตลอดจนเห็นคุณค่า มีความรัก- รับผิดชอบ รวมทั้งให้ตระหนักถึงการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ ส่วนรวมเป็นสำคัญ

จุดประสงค์ของกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช

๒๕๒๔

๑. เพื่อให้รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม มีความกล้าทางจริยธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีความอดทน รู้จักประหยัด มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ
  ๒. เพื่อให้รู้จักวิธีการเรียนรู้ คิด เป็น ทำ เป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ เห็นคุณค่าของการทำงานที่สุจริต และสามารถทำงานเป็นหมู่คณะ
  ๓. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม
  ๔. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในลักษณะภูมิศาสตร์กายภาพของประเทศไทย และความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของลักษณะทางกายภาพที่มีต่อการดำรงชีพของประชากร
  ๕. เพื่อให้รู้จัก เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รู้จักหน้าที่ และรู้จักใช้สิทธิเสรีภาพของตนในทางสร้างสรรค์บนรากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรม และศาสนา
  ๖. เพื่อให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน เลี้ยสลະเพื่อส่วนรวม มีความรักชาติ รักประชาธิปไตย รู้จักใช้สติและปัญญาในการดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
  ๗. เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานและปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของประเทศ และของโลกปัจจุบัน มีความสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งด้วยวิธีการแห่งปัญญา และสันติวิธี
-

แบบฝึกหัด

๑. คำว่าสังคมศึกษากับสังคมศาสตร์ มีความหมายคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไรจงอภิปราย
๒. การกำหนดจุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษาจะต้องคำนึงในเรื่องใดบ้าง ท่านคิดว่าจุดประสงค์สำคัญในการสอนวิชาสังคมศึกษาคืออะไร?
๓. จากจุดประสงค์ของกลุ่มวิชาสังคมศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๑๑ และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔ มีสาระสำคัญอย่างไร ในฐานะที่ท่านเป็นผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ท่านมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของวิชาได้

